

Poet Nguyễn Bình Khiêm (1491-1585)

Bài thứ nhất: HIẾU HẠNH

Đức hiếu hạnh là chương thứ nhất
Hãy suy xem sự thật ra sao
Trăm hay lấy hiếu làm đầu,
Vạn điều ác cũng khơi mào từ dâm
Dành sách cho cháu con là quý
Nhưng dễ đâu họ đã đọc cho.
Dành vàng cho họ đầy kho,
Chắc đâu họ đã giữ cho lâu bền.
Chi bằng tích đức liên liên,
Mới là cái kế lâu bền về sau
Hoạ hay phúc biết đâu là cửa
Do con người định cả đấy thôi.
Ngẫm xem quy luật đất trời,
Trồng đậu được đậu, dưa thời được dưa
Lưới trời rộng thưa, mà không lọt,
Không bao giờ bỏ sót chính tà.
Biết xấu thời tránh cho xa,
Biết lỗi sửa lỗi ấy là điều hay.

Trước khoan nhượng, sau dày quả phúc,
Trước mở mang, sau được phúc lành
Chớ chơi với kẻ bất minh
Của phi nghĩa chớ chiếm thành của ta.
Lòng chớ nghĩ gian tà, hiểm độc,
Chân đi không bước bậy, giẫm càn.

Nghe lời nói thẳng rõ ràng,
Thấy nơi chính nghĩa đường hoàng thì theo.

Người siêng năng thêm nhiều tuổi thọ,
Kẻ chơi bời đa số chết non.
Sự đời chậm chắc thì hơn,
Tình người thoang thoảng thì hơn quá nồng.
Sự sang giàu nếu không đáng hưởng,
Cố hưởng, rồi cũng chẳng ra sao.
Chưa già đã hưởng lộc cao,
Hắn rằng sau cũng mau mau hết đời.

Kẻ mưu mô hại người, người hại
Nuôi hận thù thì mãi không thôi
Người quân tử chẳng hoài hờ,
Chẳng cần lý sự tránh lời hơn thua.
Có bệnh, biết phòng ngừa bệnh tật,
Thì con người chắc hẳn sống lâu.
Có việc, biết bảo ban nhau,
Cửa nhà yên ấm, bền lâu tình người.

Lấy vợ đâu kén đẹp người.
Được người hiền đức thì đời mới vui.
Mối quan hệ với người thân quyến,
Dù xa gần năng đến thăm nhau,
Quan chức chẳng cứ thấp cao,
Thanh liêm, cần mẫn, dân nào chẳng yêu.
Tình bạn bè giúp nhau mới đẹp,
Chớ có vì nhậu nhệch thân chơi.
Ngọc là vật quý ở đời
Cháu con hiếu thảo sáng ngời gia phong./

Bài mười lăm: HỌC VẤN

Bài mười lăm răn đường học hỏi.
Có tư duy mạnh giỏi hơn người.
Trước là đẹp đạo đất trời,
Sau là xây dựng tình người đẹp hơn.

Hiếu với cha thời con hiếu lại,
Kính trọng người người lại trọng ta.
Chớ tin những thuyết tà ma,
Nó làm chìm đắm xấu xa lòng người.

Người xưa bảo tiền tài - được mất,
Nghĩa nhân kia mới thật là ngàn vàng.
Đường dài thử sức gian nan,
Sống lâu mới biết ruột gan tình người.
Biết giữ phận thì đời nhàn hạ,
Không gian tham tai họa khó vào.
Vận đen vàng hóa ra thau,
Vận đỏ sắt cũng ra màu vàng tươi.
Rượu trắng nhuộm đỏ mặt người
Bạc vàng dễ nhuộm lòng người tối đen.

Nghèo giữa chợ ai thêm thăm hỏi,
Giàu trên rừng có khối người thương. (1)
Vẽ hổ khó vẽ bộ xương,
Biết người biết mặt khó lường lòng ai. (2)
Không đáng sợ sức hai con hổ,
Chỉ sợ người ăn ở hai lòng
Sống đại lượng phúc huy hoàng.
Mưu sâu tai họa ắt càng thêm sâu.
Vợ chồng hiệp sức nhau bàn bạc,
Có tiền mua nhiều lạng vàng ròng.
Vợ chồng ăn ở khác lòng
Có tiền đâu dễ sắm cùng cái kim
Trị nhà như cầm cương ngựa dữ,
Trị nước như dạo thử cung đàn.

Cho nên học hiểu và làm,
Lễ trời với lễ dân gian hài hòa,
Muốn xây phú quý vinh hoa,
Cái nền học vấn phải là đầu tiên./

Bài mười sáu: TU ĐỨC

Bài mười sáu thường xuyên tu đức,
Phải chuyên tâm nỗ lực hàng ngày.
Học rồi thực tế làm ngay,
Rút ra kinh nghiệm dở hay sự tình.
Tu đức tốt tướng sinh ra tướng,
Con thảo hiền sinh được cháu ngoan.
Nhà nghèo nhờ vợ đảm đang,
Nước loạn cầu tướng giỏi giang, trung thành.

Âm dương hòa không sinh lụt bão,
Vợ chồng hòa thì đạo nhà nên.
Tránh điều nghi kỵ hờn ghen,
Đàn bà tiếp khách phải nên nhớ rằng:
Cử chỉ đẹp, nói nhẹ nhàng,
Khi đưa tiễn khách xin đừng quá chân.

Bốn đức tính Công, Dung, Ngôn, Hạnh,
Người đàn bà gánh nặng lo toan.
Đừng kiêu sa, chớ lăng loàn,
Đừng ghen ghét chớ giận hờn với ai.
Gái yêu chồng đẹp vui mọi vẻ,
Giúp chồng nuôi con khỏe con ngoan.
Dựng xây tôn thống họ hàng,
Sáng trong như ngọc, nét càng đẹp ra.
Khi lòng dục dâm tà đã mở,
Quên yêu thương bỏ cả lễ nghi.
Nết hư dù chỉ một ly,
Tiếng tăm đồn đại bay đi khắp vùng./

Lesson 1 – VIRTUOUS ACTIONS

Virtue is the first chapter.

Let's contemplate on truth.

All good things begin with filial piety.

All evil deeds stem from sexual promiscuity.

Saving books for children is important,

But it's not given that they will read them.

You may save a store full of gold for them,

But it's not certain that they can keep it for long.

It's better to accumulate virtuous deeds,

Which will be much longer lasting.

How do you know which door is to fortune or to misfortune?

It's all determined by people.

Contemplation on the law of heaven and earth

Shows that if beans are sown, then beans will be harvested; if melons are sown, then melons harvested.

The net of heaven is wide, but there is no escape;

It never leaves out evil or righteous deeds.

If you know something is negative, then stay away from it.

It is good to be aware of mistakes and to correct them.

First act from mercy, then later your merits will be abundant.

First act from openness, and later you will reap wholesome fruits.

Do not associate with shady/dubious characters.

Do not possess unjust riches.

Do not harbor evil or malicious thoughts.

Your barefoot should not trample or cause missteps.

Listen to the clear and straightforward words.

Recognize the right path and follow it.

Diligent people add to their longevity,

While most players and idlers die prematurely.

It's better to take things slowly but surely.

Also approach love this way rather than too intensely.

If you are not meant to inherit wealth, but you force it,

Then nothing will come out of it in the end.

Not being old yet, but you already enjoy high fortune,

Then your life may end quickly.

Conspirators harm people, then they in turn are harmed.

Feeding hatred will lead to no end.

The magnanimous person does not waste their breath,

Avoiding arguments and competition with words.

Being sick, you learn how to prevent illness,

Then you can surely live a long time.

When something happens, if you know how to give good consult to each other,

Then the household will be cozy and peaceful, and your love long-lasting.

Getting married does not mean choosing a good-looking spouse.

If you are with someone gentle and virtuous, you can be happy in life.

In your relationships with relatives,

Whether they are near or far, you should try to visit one another often.

Do not get caught in high or low social status.

Integrity and diligence, that is what people cherish.

Help each other for friendship to be beautiful,

Do not befriend only for drinking.

As Jade is a worldly treasure,

When children and grandchildren respect and greatly care for their elders (filial),

The lineage can shine brightly.

Lesson fifteen — EDUCATION

Lesson fifteen is about learning and education.

Have strong and healthy thoughts.

First is to beautify heaven and earth,

And then to build a better humanity.

Be respectful and devoted to your parents, then your children will be that way to you.

When you respect people, they respect you in return.

Do not believe unwholesome theories and conspiracies,

Which mar and drown people's hearts.

Wise people said wealth is gained and then lost.

Humane and kind actions truly worth the thousand gold.

The long road tests your endurance for hardship.

Having lived a long life, you learn to know the real human heart.

If you maintain your place and responsibilities, your life is peaceful.

If you do not lie and cheat, disaster has no chance to enter.

With bad luck, gold turns to be brass.

With good luck, iron can turn bright yellow.

White wine reddens a person's face,

Like silver and gold easily darken people's hearts.

No one makes inquiries to a poor person who is in the middle of the market,
But throngs of people will express love to the rich person living in a remote forest.
It's difficult to draw a tiger's skeleton,
Just as you may know someone and their face, but it's difficult to measure their hearts.
The strength of two tigers is not frightful
As those who live with two faces/two hearts.
A generous and magnanimous life brings glorious merits.
The more harrowing the scheme, the deeper the plight and misfortune.
Husband and wife should combine strength and have discussion together,
Investing money by buying many taels of pure gold.
If husband and wife betray each other,
Even if they have money, they cannot save even a needle.
Reigning a household is like learning to reign a wild horse;
Ruling a country is like learning to play a sitar.

Therefore, learn to understand and to do things
In accordance with the heaven and the populus.
If you want to cultivate wealth and honor,
Then learning and education must be the foremost foundation.

Lesson sixteen—CULTIVATING VIRTUES

Lesson sixteen is about the regular cultivation of virtues.
One should be diligent every day.
Once you learn something, apply it immediately,
Drawing good and bad lessons from the experience.
Cultivating virtues gives rise to august appearance.
Kind and loving children give birth to good grandchildren.
A poor family is saved by a hardworking wife.
A war-torn country needs skillful and loyal generals.

With Yin and yang in harmony, floods and storms are not produced.
With wife and husband in harmony, the family is successful.
One should avoid suspicion and jealousy.
When greeting a guest, the woman should remember
To speak gently, act beautifully,
And not to walk the guest out too far a distance.

The four virtues of a woman are managing the housework, keeping nice appearance,
Using respectable speech and conducting proper behaviors.
A woman carries great burdens and responsibilities.

Do not be arrogant. Do not be lustful.

Do not be jealous, angry, or resentful with anyone.

A woman who loves her husband makes everything beautiful and joyful,

Helping him raise healthy and well-behaved children, and

Helping him strengthen the bond of kinship and lineage.

Once lustful desire and deeds gain entry,

One forgets love and abandons tradition.

Even the misdeed is miniscule,

Rumors can spread far and wide.